

BEAUVOIR (texto 1)

O segundo sexo vol I: "Os feitos e os mitos"

"(...) o que define dunha maneira singular a situación da muller é que, sendo como todo ser humano unha liberdade autónoma, **descóbrese e escóllese nun mundo en que os homes lle imponen asumirse como a Outra**: preténdese fixala como obxecto e conságrala á inmanencia, xa que a súa transcendencia será permanentemente transcendida por outra consciencia esencial e soberana. **O drama da muller é este conflito entre a reivindicación fundamental de todo suxeito, que se presenta sempre como o esencial, e as esixencias dunha situación que a constitúe como inesencial**. Como se pode realizar un ser humano dentro da condición feminina? Que camiños lle están abertos? Cales conducen a unha rúa cega? Como atopar a independencia no seo da dependencia? Que circunstancias limitan a liberdade da muller e cales pode superar? Estas son as cuestións fundamentais que nos gustaría elucidar. **Queremos dicir que, interesándonos nas oportunidades do individuo, non definiremos esas oportunidades en termos de felicidade, senón en termos de liberdade.**"

CONTEXTO

O pensamento feminista de Simone de Beauvoir aparece recollido fundamentalmente na súa obra *O segundo sexo* (1949), que se sitúa nun momento de cambio dentro do feminismo, entre unha etapa centrada na loita polos dereitos civís e políticos, como o sufraxismo, e outra posterior na que se comezan a cuestionar máis a fondo as relacións de poder entre homes e mulleres e mesmo a propia idea do que significa ser muller.

A súa reflexión está fortemente influída polo existencialismo, corrente na que participou activamente xunto con autores como Jean-Paul Sartre ou Albert Camus. Desde esta perspectiva, deféndese que o máis importante é a liberdade individual, é dicir, a capacidade de cada persoa para construír os seus propios valores e opoñerse a calquera forma de imposición. A partir desta ética, Beauvoir analiza a situación das mulleres empregando nocións como liberdade, transcendencia ou situación, insistindo en que a vida humana está condicionada por circunstancias concretas pero non completamente determinada por elas.

Xunto ao existencialismo, tamén recibe influencia do marxismo, que lle resulta útil para explicar como as estruturas económicas poden xerar relacións de dominación, especialmente entre homes e mulleres. Porén, considera que esta teoría concede un peso excesivo aos factores materiais e técnicos, deixando nun segundo plano aspectos culturais e vitais igualmente importantes. Ademais, critica que o marxismo tende a interpretar o comportamento humano de maneira demasiado determinista, reducindo o espazo da liberdade individual.

Do mesmo xeito, Beauvoir toma certos elementos do psicoanálise de Sigmund Freud, como a importancia do inconsciente ou a estrutura da personalidade. Non obstante, tamén se amosa crítica con esta corrente, xa que entende que pode caer nun determinismo psíquico

que limita a responsabilidade e a liberdade das persoas. Ademais, cuestiona interpretacións concretas, como algúns complexos formulados por Freud, e sinala que o psicoanálise tende a explicar a realidade feminina desde parámetros masculinos, reducindo a opresión das mulleres a unha cuestión exclusivamente sexual e adoptando así unha perspectiva claramente androcéntrica.

TEMA PRINCIPAL

Este fragmento pertence a *O segundo sexo* (1949), obra fundacional do feminismo existencialista de Simone de Beauvoir. O **tema principal** é a denuncia da **construción social da muller como o "Outro"** e a análise do conflito que supón para o ser humano feminino ser reducido á **inmanencia** (obxecto) cando a súa natureza é a **transcendencia** (suxeito libre).

COMENTARIO

como se sinalaba no contexto Beauvoir utiliza o marco conceptual do existencialismo sartriano para explicar que a muller non ten unha esencia fixa —"non se nace muller, chégase a selo"—, senón que a súa situación de subordinación é un produto cultural e histórico que debe ser superado.

As ideas principais do texto artículanse a través da distinción ontolóxica entre o **ser-en-si** e o **ser-para-si**. Beauvoir sinala que, mentres todo ser humano é orixinalmente unha "liberdade autónoma" (un ser-para-si con capacidade de proxecto), a sociedade patriarcal pretende "fixala como obxecto e consagralla á inmanencia", como podemos observar no texto.

Esta manobra convértea nun ser **inmanente**, cuxa vida limítase ás funcións biolóxicas e ao coidado, tarefas que a tradición considera propia das mulleres, porque connatural da súa *esencia*. A tal propósito Beauvoir utiliza a expresión "eterno feminino" entendendo unha hipotética esencia feminina da cal se derivarían todas as características que a tradición patriarcal atribúe ás mulleres. Entre elas: a fragilidade, a irracionalidade, a emotividade, a pasividade etc..

O obxectivo de Beauvoir é cuestionar as verdades absolutas sobre o que significa "ser muller" argumentando que a sociedade non permite que as mulleres se desenvolvan como individuos autónomos, forzándoas a ocupar un lugar de obxecto decorativo ou funcional en vez de deixalas ser as donas do seu propio proxecto vital.

O texto destaca o "drama" desta asimetría. Beauvoir retoma aquí a **dialéctica do amo e o escravo de Hegel**, pero aplicada ao xénero, explicando como a conciencia masculina se afirma ao opoñerse á feminina e ao outorgarlle a esta o rol de subordinada. De aquí o significado do título da súa obra máis relevante "O segundo sexo". A muller é segunda con respecto ao home que é o primeiro. "Home" é o termo que se utiliza para indicar ao xénero humano. Desde esta perspectiva o home é o "esencial" e a muller o "inesencial".

Beauvoir expón as preguntas fundamentais que guían a súa investigación: "Como se pode realizar un ser humano dentro da condición feminina?". A autora rexeita categoricamente medir o progreso feminino en termos de "felicidade" —un concepto que a miúdo serve para

xustificar a compracencia na servidume— e sitúa a **liberdade** como o único criterio de validación existencial. Para superar esta rúa cega, Beauvoir suxire que a muller debe recuperar a súa capacidade de **transcendencia**, o que implica romper coas estruturas culturais que a fixan como un ser-en-si e loitar por unha independencia que comeza pola autonomía económica e a educación igualitaria, permitindo así que a súa existencia preceda á súa esencia e poida, por fin, ser a dona do seu propio proxecto vital.

O tema da liberdade refórazse no fragmento coa seguinte afirmación: “non definiremos as oportunidades en termos de felicidade, senón en termos de liberdade”. Esta frase debe entenderse no marco da ética existencialista, que sitúa a liberdade individual como valor fundamental. O existencialismo dá prioridade á capacidade de cada persoa para construír a súa propia escala de valores e para rexeitar calquera autoridade que limite esa autonomía.

Neste sentido, Beauvoir afástase dunha concepción tradicional da felicidade como fin último, xa que esta podería implicar adaptación ou conformismo coas condicións dadas, que a filósofa (con Sartre) tacharía de “mala fe”. Pola contra, o esencial é que o individuo poida elixir libremente o seu proxecto de vida. Así, as “oportunidades” non deben medirse polo benestar ou satisfacción que producen, senón pola posibilidade real de exercer a liberdade.

Esta idea é clave na súa análise da situación da muller. Historicamente, ás mulleres negóuselles a liberdade de decidir sobre as súas propias vidas, relegándoas a un papel de inmanencia (ligado ao doméstico e ao biolóxico), mentres que os homes ocuparon o ámbito da transcendencia (a acción, a cultura, a historia). Aínda que en certos casos se podía considerar que as mulleres eran “felices” no seu rol tradicional, Beauvoir denuncia que esa felicidade non é auténtica se non vai acompañada de liberdade.

Ademais, o concepto de “situación” resulta fundamental: a liberdade non se exerce nun baleiro, senón dentro dunhas condicións sociais e históricas concretas que poden limitarnos. Por iso, a loita pola emancipación feminina consiste en transformar esas condicións para facer posible unha liberdade real e non só formal. PARA concluir debemos recordar que Beauvoir sinala a importancia do corpo da muller xa que as mulleres foron historicamente identificadas unicamente co seu corpo; con todo, para Simone de Beauvoir o corpo non é algo meramente biolóxico, senón unha realidade vivida, xa que constitúe a forma na que nos relacionamos co mundo. Esta vivencia está condicionada polo contexto cultural, polo que este resulta clave á hora de explicar a situación de subordinación feminina.

RELACIÓNS CON OUTRXS AUTORXS

O segundo sexo constitúe unha obra claramente crítica con calquera visión esencialista ou naturalista da muller, xa que rexeita a idea de que a feminidade sexa algo fixo ou determinado por unha suposta esencia ou pola bioloxía. Neste sentido, pode entenderse como unha continuidade e ao mesmo tempo unha profundización da tradición feminista iniciada por figuras como François Poullain de La Barre, Olympe de Gouges ou Mary Wollstonecraft, así como do movemento sufragista representado por autoras como Emmeline Pankhurst ou Elizabeth Cady Stanton, que defendían que o corpo feminino non debía ser un impedimento para o recoñecemento de dereitos.

Co paso do tempo, esta obra converteuse nun referente fundamental do pensamento feminista, situando a Simone de Beauvoir como unha das autoras máis influentes do século XX. A súa análise destaca por abordar a condición feminina desde múltiples perspectivas e por sentar as bases do feminismo contemporáneo, especialmente ao distinguir entre o sexo biolóxico, dado ao nacer, e o xénero como resultado dunha construción social. Esta diferenciación abriu novas liñas de reflexión e debate, do mesmo xeito que a súa interpretación da maternidade como unha posible limitación para a liberdade das mulleres.

Estas cuestións xeraron distintas respostas dentro do feminismo posterior. Por unha banda, o chamado feminismo da diferenza reivindica o valor positivo da maternidade e das particularidades femininas, defendendo que a igualdade non implica imitar o modelo masculino, senón garantir os mesmos dereitos para que cada persoa poida desenvolverse libremente. Pola outra, o feminismo da igualdade insiste en superar os roles tradicionais de xénero, promovendo unha transformación social profunda que vaia máis alá da igualdade legal e cuestione as bases mesmas das relacións de poder entre homes e mulleres.

En definitiva, malia as discusións e críticas que provocou, O segundo sexo segue a ser unha referencia imprescindible, ao constituír un dos alicerces teóricos sobre os que se constrúe o feminismo actual.